

Nowe stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin naczyniowych na Przedgórzu Iłżeckim (Wyzyna Małopolska). Cz. II

MARCIN NOBIS i RENATA PIWOWARCZYK

NOBIS, M. AND PIWOWARCZYK, R. 2004. New localities of rare and protected vascular plants on the Iłża Foreland (Małopolska Upland). Part II. *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica* 11: 19–26. Kraków. PL ISSN 1640-629X.

ABSTRACT: The list contains data of distribution of 108 rare and protected vascular plants recently found on the investigated area. Nine of them are rare and endangered plants in Poland.

KEY WORDS: vascular plants, rare and protected species, floristics, distribution, Iłża Foreland, Małopolska Upland

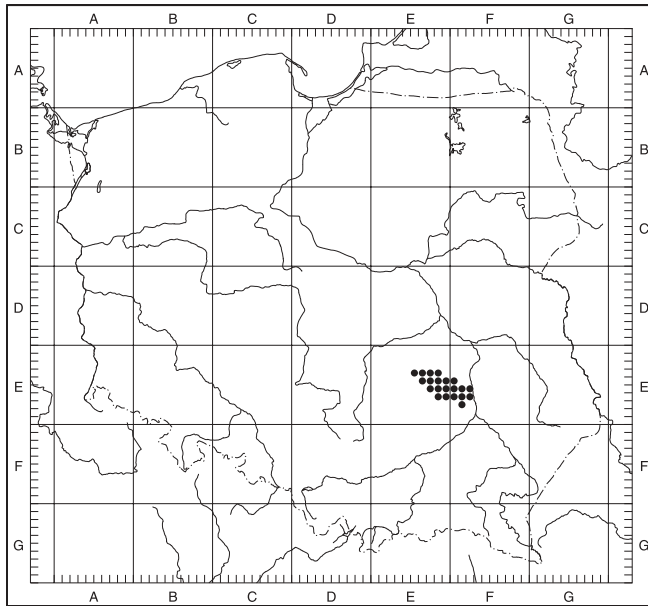
M. Nobis i R. Piwowarczyk, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27, PL-31-501 Kraków, Polska; e-mail: nobis@fagus.ib.uj.edu.pl; piwowarczyk@fagus.ib.uj.edu.pl

WSTĘP

Praca ta jest kontynuacją poprzedniej (BRÓŹ i in. 2003). Prezentuje dane, dotyczące nowych stanowisk zagrożonych, rzadkich i chronionych gatunków roślin naczyniowych na obszarze Przedgórza Iłżeckiego (Ryc. 1). Informacje na temat występowania niżej zamieszczonych gatunków zebrane zostały w latach 2001–2002. Zestawienie obejmuje 108 gatunków, z których 17 objętych jest ochroną ścisłą, 1 – ochroną częściową, 2 gatunki zamieszczone w „czerwonej księdze” (KAŹMIERCZAKOWA & ZARZYCKI 2001) oraz 9 zamieszczonych na krajowej „czerwonej liście” (ZARZYCKI & SZELĄG 1992). Pozostałe 80 to gatunki interesujące ze względu na zasięg geograficzny, rzadkie występowanie w regionie lub nienotowane dotychczas na obszarze Przedgórza Iłżeckiego.

WYKAZ GATUNKÓW

Gatunki uwzględnione w niniejszej pracy podane są w kolejności alfabetycznej, a ich nomenklaturę przyjęto za MIRKIEM i in. (1995). Przy stanowisku podano również jego lokalizację w sieci ATPOL. Cyfry zamieszczone po symbolach literowych dużych kwadratów tj. **EE** i **FE**, oznaczają odpowiednio: dwie pierwsze – numer kwadratu o boku 10 km, natomiast dwie następne numer kwadratu o boku 2,5 km (ZAJĄC 1978). Dokumentacja zielnikowa, podawanych przez autorów roślin, znajduje się w Zielniku Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego (KRA).

Ryc. 1. Położenie badanych jednostek kartogramu (10 × 10 km) w siatce ATPOL.

Fig. 1. Localization of the investigated square (10 × 10 km) in the grid of ATPOL.

Skróty używane w tekście: ChŚ – gatunek chroniony ściśle; ChCz – gatunek chroniony częściowo; kat. – kategoria; leśn. – leśnictwo; miejsc. – miejscowość; nadleśn. – nadleśnictwo; obr. – obręb; oddz. – oddział; ok. – około; ! – gatunek notowany po raz pierwszy na badanym terenie;

Aconitum moldavicum – ChŚ; gatunek rzadki w regionie. Wilgotny skraj grądu 1 km na S od wsi Ignacówka koło Okołu (ok. 100 okazów) (FE51 22).

Adenophora liliifolia – ChŚ; narażony (kat. V) w Polsce (ZARZYCKI & SZELĄG 1992) i rzadki (kat. R) w Krainie Świętokrzyskiej (BRÓZ 1990). Przydroże w borze mieszanym, oddz. 45 leśn. Niwy, nadleśn. Marcule (7 kęp) (EE47 03); świetlista dąbrowa 1,5 km na NE od Sudołu (30 okazów) (FE60 01).

Adoxa moschatellina – Skraj lasu na zboczu na E od wsi Młynek (EE 58 22); grąd przy rzece Iłżance koło wsi Wójtowski Młyn (EE38 33); grąd na zboczu doliny Kamiennej – Krynki Małe (EE58 31) oraz w Skarbce Górnej (FE51 20 i 30); brzeg lasu – oddz. 219 leśn. Połagiew, nadl. Ostrowiec, koło wsi Bór Kunowski (EE58 23), grąd u podnóża zbocza doliny Kamiennej, przy drodze między Starachowicami a Wąchockiem (EE57 11); skraj lasu 500 m na SW od Eugeniowa (FE50 21); przydroże w lesie mieszanym 300 m na NW od skraju wsi Śródborze (FE61 30) oraz 1,5 km na SSW od Rudy Kościelnej (FE60 13).

Alliaria petiolata – Rzadko; Szydłowiec – park (EE36 13); grąd przy rzece Iłżance koło wsi Wójtowski Młyn (EE38 33); Aleksandrów (EE35 21); przydroże w lesie mieszanym 300 m na NW od skraju wsi Śródborze (FE61 30); skraj lasu mieszanego 500 m od Rybiczyny (EE49 21); las jodłowy 1 km na N od Michałowa (EE49 03); olszyna 1 km na NE od Grabowca (EE49 23); „Las Rzecznowski” na NW od Sienna (FE40 30 i 31).

! *Anemone ranunculoides* – Grąd przy rzece Iłżance koło wsi Wójtowski Młyn (EE38 33); skraj grądu ok. 900 m na SE od Okołu (FE51 22).

Arabis hirsuta – Łąka na obrzeżach torfowiska w Pakosławiu (EE38 20); stary mur w muzeum hutnictwa w Nietulisku Fabrycznym (EE68 03); suche zbocze ok. 2 km na E od Kolonii Pętowice (FE51 22); nieużytek, 500 m na SE od Nowej Wsi (EE49 00).

Artemisia scoparia – Wąchock, tereny kolejowe (EE57 00); przydroże we wsi Pastwiska (EE48 22); murawa kserotermiczna w Zarzeczcu k. Bałtowa (FE50 23).

Asperugo procumbens – Przydroże wiejskie w Wesołowce (FE62 02); zarośla kserotermiczne w Sulejowie (FE52 32).

Asperula cynanchica – Kserotermiczne zbocze w Stokach Dużych (FE60 13); urwisko wapienne w Zarzeczcu na SE od Bałtowa (FE50 23).

!*Aster tradescantii* – Hemiagrofityt, znaleziony na brzegu rowu, we wschodniej części wsi Zaława koło Chlewisk (EE35 01).

Astragalus arenarius – Piaszczyste przydroże w borze mieszanym, oddz. 44, leśn. Niwy, obr. Marcule (EE47 03); oddz. 249/248 leśn. Połagiew, nadleśn. Ostrowiec (EE58 33); skraj boru sosnowego ok. 500 m na SW od wsi Wesołowka (FE62 02).

!*Barbarea stricta* – Gatunek rzadki na obszarze Wyżyny Małopolskiej, znajdujący przy korycie rzeki Kamiennej: Rudnik (EE58 32); Staw Kunowski (EE58 33); Brody Hżeckie (EE58 20); Wąchock (EE57 00); Pętkowice (FE51 21) i Skarbka (FE51 20).

!*Batrachium trichophyllum* – Gatunek rzadki w regionie. Rów przy stawie ok. 1,5 km na SSE od Krzyżanówki (FE40 30); Kolonia Sereczice – zalew na rzece Hżance (EE48 02); staw we wsi Kolonia Zalesice (EE37 03);

!*Bromus japonicus* – Rzadki w regionie epekofityt. Tereny kolejowe w Wąchocku (EE57 00).

!*B. racemosus* – Gatunek rzadki w regionie; wilgotna łąka przy rzece, ok. 1 km na N od Pakosławia (EE38 20);

!*Bupleurum longifolium* – Gatunek ogólnogórski (ZAJĄC 1996). Grąd na zboczu doliny Kamiennej (wąwóz) – przy trasie Starachowice – Wąchock (EE57 11); las grądowy na wyrobiskach leśnych, oddz. 19 leśn. Zębiec, nadleśn. Lubienia (EE58 01).

Butomus umbellatus – Skraj stawu 250 m na W od Boguczyzny (FE50 33) i 700 m na SE od Rudki Bałtowskiej (FE50 32); Brody Hżeckie – zalew na rzece Kamiennej (EE58 30).

Calamagrostis stricta – Gatunek rzadki w regionie, (kat. I – BRÓZ 1990). Podsychające torfowisko niskie koło wsi Zbijów Mały (EE47 00).

!*Callitriche verna* – Podsychający staw koło wsi Kolonia Wierzbica (EE37 11).

!*C. hamulata* – Gatunek rzadki na obszarze Wyżyny Małopolskiej. Rzeka Kamienna: Wąchock (EE57 00); Starachowice (EE57 22); Czekarzewice (FE51 12 i 13).

Camelina sativa – Archeofityt, rzadki na badanym terenie; przydroże polne, 500 m na SE od Rudki Bałtowskiej (FE50 32).

Carex davalliana – Gatunek narażony na wyginięcie (BRÓZ 1990; ZARZYCKI & SZELĄG 1992). Torfowisko niskie, ok. 1 km na SE od Grabowca (EE49 33); podmokła łąka 700 m na W od miejsc. Chałupki (FE61 01).

!*C. dioica* – Gatunek rzadki w regionie (kat. R – BRÓZ 1991). Torfowisko niskie „Babica”, na E od Skarżyska Kamiennej (EE46 22).

C. distans – Łąka przy lesie, ok. 1 km na SE od wsi Zbijów Mały (EE47 00); na hałdzie, ok. 2 km na SW od Wierzbicy (EE37 11); podmokła łąka na N i NE od Grabowca (EE49 22 i 23).

C. disticha – Gatunek rzadki w regionie. Łąka przy rzece na obrzeżach torfowiska, ok. 1 km na W od Pakosławia (EE38 20); łąka przy rzece Hżance – Hża (EE48 02) i Kol. Sereczice (EE48 11); rów melioracyjny koło wsi Suliszka (EE38 10); brzeg stawu, ok. 1 km na SE od Grabowca (EE49 33); podmokła łąka przy stawie 500 m na SE od Rudki Bałtowskiej (FE50 32)

C. humilis – Murawa kserotermiczna 350 m na SSE od Chmielowa (EE69 21).

C. praecox – Skraj zarośli, murawa na górze zamkowej w Hży (EE48 02); na torze kolejki wąskotorowej koło miejsc. Marcule (EE48 32); Brody Hżeckie – przydroże (EE58 21); murawy kserotermiczne: 300 m na NE od wsi Ciszycza Kolonia (FE52 22); w Wólce Bałtowskiej (FE50 12); suche przydroża na W od Wesołowki (FE62 02).

C. tomentosa – Strome zbocze kserotermiczne ok. 600 m na SW od Pętkowic (FE51 20); murawy kserotermiczne: w Dorotce (FE52 32); Ciszycza Kolonia (FE52 21); ok. 500 m na SW od Leśnych Chałup (FE52 22); w Wesołowce (FE62 02); zarośla kserotermiczne: ok. 400 m na NW, SW od miejsc. Nowe (FE62 22) oraz na wzgórzu „Duża Bandocha” ok. 1,5 km na N od Lasocina (FE72 01).

Carlina intermedia – Murawa kserotermiczna, ok. 200 m na SSE od wsi Dorotka (FE52 32); murawa kserotermiczna na zboczu doliny rzeki Kamiennej – Nietulisko Małe (EE68 03).

Centaurea diffusa – Epekofit. Tory kolejowe: ok. 1,5 km na SWW od Ożarowa (FE71 02); Starachowice (EE57 22); Styków (EE58 30); Rudnik (EE58 32); Staw Kunowski (EE58 33).

Cephalanthera damasonium – ChŚ, rzadki (kat. R) w Polsce (ZARZYCKI & SZELĄG 1992), narażony (kat. V) w Krainie Świętokrzyskiej (BRÓZ 1990). Zarośla kserotermiczne przy wąwozie 400 m na NE od krańca wsi Wesołówka (50 okazów) oraz wzniesienie na skraju lasu mieszanego ok. 500 m na SSW od Wesołówki (ok. 100 okazów) (FE62 02).

Cimicifuga europaea – ChŚ; przydroże w borze mieszanym, oddz. 138 i 160 leśn. Koszary, nadleśn. Marcule (EE48 33); zarośla kserotermiczne 500 m na NE i 600 m na S i SW od Wesołówki (FE62 02); przydroże w lesie mieszanym 1,5 km na SE od wsi Stary Olechów (FE50 11).

!*Clematis vitalba* – Holoagrioфіt. Bór sosnowy, oddz. 64 leśn. Serezdzice, nadleśn. Marcule (EE48 20).

C. recta – CHŚ, wymierający (kat. E) w Krainie Świętokrzyskiej (BRÓZ 1990). Zarośla kserotermiczne 400 m na S i SE od Stoków Dużych (FE60 13 i FE61 10). Stanowiska te znajdują się na zachodniej granicy zasięgu tego gatunku w Polsce.

Corydalis solida – Grąd przy rzece Hżance koło wsi Wójtowski Młyn (EE38 33); wilgotny skraj grądu 800 m na SE od Okołu (FE51 22); zarośla kserotermiczne 300 m na NE i grąd na zboczu doliny Kamiennej 500 m na SW i W od Podgrodzia (FE60 33).

Crepis mollis – Gatunek górski, rzadki w regionie (kat. R – BRÓZ 1990). Torfiasta łąka koło Mirca (EE47 11).

C. praemorsa – Zarośla kserotermiczne, ok. 800 m na SSE od Wesołówki (FE62 02).

Cucubalus baccifer – Przydroża, zarośla w dolinie rzeki Kamiennej: Kunów (EE68 13); Nietulisko Duże (EE68 03); Starachowice (EE57 22); Stoki Stare (FE60 13); Dorotka (FE52 32); Wesołówka (FE62 02); Chmielów (EE69 21).

Cyperus fuscus – Osuszone stawy: ok. 550 m na S od Lemierzy (FE61 00), Sienno (FE40 31); brzeg rzeki Krepianki w Rzeczniowie (EE49 13); osuszony staw przy wsi Wójtowski Młyn (EE38 33); Pludnica – namulisko przy rzece (EE38 11).

Cypripedium calceolus – CHŚ, narażony w Polsce na wyginiecie – kat. VU (BABA & KUCHARCZYK 2001). Świetlista dąbrowa, ok. 1,5 km na NE od Sudołu (10 okazów) (FE60 01).

Dactylorhiza majalis – ChŚ; wilgotne łąki, torfowiska: Pakosław (EE38 20); Hża (EE48 02); Kolonia Serezdzice (EE48 11); Mirów (EE 37 30); Wąchocka (EE57 00); Michałów Wiejski koło Starachowic (EE57 23); Lubienia Podlesie (EE58 01); Przymiarki koło Lubieni (EE58 11).

!*Dentaria bulbifera* – Grąd, oddz. 145 i 146 leśn. Lipie, obr. Starachowice (EE57 03); rezerwat drzewostanowy „Rosochacz” oddz. 102 leśn. Ruda, nadleśn. Lubienia (EE58 11).

Dianthus arenarius – ChŚ; rzadki w regionie (BRÓZ 1990). Suche bory sosnowe (lasy chłopskie): ok. 1 km na SSE od Czekarzewic I (FE51 13); ok. 2,5 km na E od wsi Kolonia Pętrowice (FE 51 22); 300 m na SW od Sulejowa (FE52 32).

D. superbis – ChŚ; narażony w Polsce (ZARZYCKI & SZELĄG 1992). Torfowisko niskie ok. 1,5 km na W od Rzeczniówka (EE49 13); wilgotne leśne przydroże, oddz. 45 leśn. Niwy, nadl. Marcule (EE47 03).

Drosera rotundifolia – ChŚ, rzadki – kat. R (ZARZYCKI & SZELĄG 1992). Torfowisko wysokie, oddz. 191/192 leśn. Łazy, obr. Starachowice (EE57 23); mokre piaski przy brzegu torfowiska niskiego ok. 1 km na NNE od wsi Działki koło Brodów (EE58 12).

Eleocharis ovata – Gatunek narażony (kat. V) w Polsce (ZARZYCKI & SZELĄG 1992). Podsychnięty staw około 300 m na N od miejsc. Gadka Majorat (EE47 10); brzeg stawu ok. 1 km na SE od Grabowca (EE49 33).

Epipactis atrorubens – ChŚ; las mieszanym 1,5 km na SSE od wsi Stary Olechów (FE50 11); pogranicze boru sosnowego i zarośli kserotermicznych, 400 m na NW od kościoła w Słupi Nadbrzeżnej (15 okazów) (FE62 12); brzeg boru sosnowego przy szosie, ok. 300 m na SW od Sulejowa (20 okazów) (FE52 32).

E. palustris – ChŚ; narażony na wyginiecie (ZARZYCKI & SZELĄG 1992). Torfowisko niskie, ok. 400 m na N od W krańca Michałowa Wiejskiego koło Starachowic (EE57 23); wilgotny, boczny tor kolejowy w Wąchocku (EE57 00); torfowisko niskie, 500 m na NW od wsi Wincentów (EE49 23) oraz 150 m i 700 m na NW od wsi Chałupki (FE61 02 i 01).

!*Equisetum variegatum* – Gatunek górski (ZAJĄC 1996), rzadki w regionie (BRÓZ 1991), na badanym terenie dotychczas nienotowany. Rowy w wapiennym kamieniołomie koło Wierzbicy (EE 37 01).

Erysimum hieraciifolium – Rzadko. Gruzowisko w wapiennym kamieniołomie na W od Wierzbicy (EE37 01); kamieniste przydroże wiejskie w Wesołówce (FE62 02).

E. marschallianum – Epekofit. Bardzo rzadko w terenie badań. Tereny kolejowe Skarżyska Kamiennej (EE46 21).

Festuca pallens – Murawa kserotermiczna ok. 600 m na W od Stoków Małych (FE60 03).

Gagea pratensis – Przy piaszczystym wyrobisku ok. 1 km na N od Pakosławia (EE38 20); przydroże w W części Pakosławia (EE38 30); skraj zarośli na górze zamkowej w Hży (EE48 02); przydroże między Koszarami a Błazinami Dolnymi (EE48 23); murawa na piaskach 1,5 km na N od Zbijowa Dużego (EE46 03); Podlesie koło Lubieni (EE58 01); przydroże na S od Lubieni (EE58 11); przydroże, pole – Połać koło Lubieni (EE58 11); na E od Przymiarek koło Lubieni (EE58 02); Młynek – przydroże (łąka) (EE58 21); Górki Brodzkie przydroże koło zalewu (EE58 21); Komorniki przydroże koło zalewu, murawa na piaskach (EE58 30 i 31); Połągiew – ugór (EE58 22); pole uprawne 500 m na SW od Grabowca (EE49 22); nieużytek 1 km na N od wsi Czekarzewice II (FE51 12 i 13); przydroża polne 800 m i 1,5 km na E od Kolonii Pętkowice (FE51 21 i 22); nieużytki i murawy na piaskach w okolicach Wesołówki i Słupi Nadbrzeżnej (FE62 02 i 12); skraje młodników sosnowych na N i NE od wsi Wiktoryn i Teofilów (FE61 00 i 01).

Galium rivale – Mokra łąka/zarośla przy rzece Szabasówce – Lipienie (EE36 13); rów przy torfowisku niskim w S części Mirca (EE46 11); podmokłe łąki: Jedlanka Stara (EE38 33); ok. 1 km i 1,5 km na NW od wsi Prędocinek (EE49 00 i 01); w okolicach Starogo Rzechowa i Rzecznówka (EE49 12 i 13); na NE od wsi Kołłowacz (FE40 20); zarośla przy brzegu stawu w Rudzie Kościelnej (FE60 13).

Gentiana cruciata – ChŚ, gatunek rzadki (kat. R) w regionie (BRÓZ 1990). Murawa kserotermiczna na zboczu doliny Kamiennej, ok. 1 km na NW od Kunowa (EE68 13); Nietulisko Małe (EE68 03); murawy i zarośla kserotermiczne: 300 m na NW od Biedrzychowa (FE62 32); 200 m na S od Kunowa (EE69 10); 300 m na SSE od Chmielowa (EE69 21).

Glyceria declinata – Gatunek bardzo rzadki w regionie. Przecinki leśne w wilgotnym borze sosnowym, oddz. 74 leśn Wąchock, obr. Starachowice (EE47 31) i oddz. 58 leśn. Gadka, obr. Starachowice (EE47 30).

Goodyera repens – ChŚ, gatunek ogólnogórski (ZAJĄC 1996). Bory sosnowe i mieszane: oddz. 155 i 156 leśn. Ruda, nadleśn. Lubienia (EE58 20 i 21); oddz. 184 i 185 leśn. Łazy obr. Starachowice (EE57 23); oddz. 70 i 72 leśn. Zębiec, nadleśn. Lubienia (EE58 02); oddz. 142 i 143 leśn. Lipie, obr. Starachowice (EE58 00); oddz. 14 leśn. Kutery, nadleśn. Lubienia (EE48 32); oddz. 102 leśn Ruda, nadleśn. Lubienia (EE58 11); lasy chłopskie 1 km na SW od wsi Stary Olechów (FE50 10) oraz 1,5 km na NE od wsi Potok (FE61 13).

Gypsophila fastigiata – Rzadko. Piaszczyste przydroże w suchym borze sosnowym, przy linii wysokiego napięcia oddz. 89 leśn. Tychów, obr. Starachowice (EE47 32); pospolicie w borach sosnowych na SW i W od miejsc. Nowe (FE62 22); piaszczyste wzniesienia w borze sosnowym 500 m na S i ok. 1 km na SW od wsi Karolów (FE50 10 i EE59 13).

Herniaria hirsuta – Archeofit; murawy na piaskach: na skraju młodnika sosnowego, 600 m na SW od Kolonii Pętkowice (FE51 21); 1 km na E od Wólki Tarłowskiej (FE52 30); wilgotne piaski na zboczu doliny rzeki Kamiennej w Starachowicach (EE57 22); pola uprawne: ok. 1 km na N od wsi Osiny (EE37 22) oraz koło wsi Łączany (EE38 00).

Holosteum umbellatum – Pole uprawne, w zachodnim krańcu Jastrzębia (EE36 11); piaszczyste pole przy lasku sosnowym na N od Pakosławia (EE38 20); pole koło wsi Wymysłów (EE37 12); piaszczysty wał przy stawie, ok. 100 m na SE od Rudki Bałowskiej (FE50 32).

Hordeum jubatum – Rzadki w regionie epekofit, znaleziony w wapiennym kamieniołomie koło Wierzbicy (EE37 01).

Isolepis setacea – Na dnie podsychnącego stawu około 300 m na N od wsi Gadka Majorat (EE47 10); wilgotne piaski na brzegu zalewu „Piachy” na rzece Kamiennej w Starachowicach (EE57 22).

Isopyrum thalictroides – Bardzo rzadko. Wilgotne zarośla na skraju grądu, ok. 800 m na SE od Okołu (FE51 22).

Lathraea squamaria – Lasy liściaste i mieszane; oddz. 20 i 46 leśn. Zębiec, nadleśn. Lubienia (EE58 01); oddz. 71 leśn. Zębiec, nadleśn. Lubienia (EE58 12); rezerwat „Rosochacz” – oddz. 102 leśn Ruda, nadleśn. Lubienia (EE58 11); oddz. 157 i 145 leśn. Lipie, obr. Starachowice (EE57 03).

Lathyrus laevigatus – ChŚ, gatunek ogólnogórski (ZAJĄC 1996), rzadki w regionie (BRÓZ 1990). Zbiorowiska łąkowe: oddz. 187 leśn. Łazy, obr. Starachowice (EE57 23); oddz. 41, 42 i 71 leśn. Zębiec, nadleśn. Lubienia (EE58 02); oddz. 19 leśn. Zębiec, nadleśn. Lubienia (EE58 01). Stanowiska te znajdują się na zachodnim kresie zasięgowym gatunku w Polsce.

Ledum palustre – ChCz; torfowiska, wilgotne i bagienne bory sosnowe: oddz. 29 leśn. Zbijów, ok. 1 km na E od wsi Zbijów Mały (EE47 00); oddz. 33 leśn. Gadka, obr. Starachowice (EE47 20); oddz. 49 leśn. Tychów oraz oddz. 50 i 51 leśn. Mirzec, obr. Starachowice (EE47 31 i 32); oddz. 191 i 192 leśn. Łazy, obr. Starachowice (EE57 23); Lipowe Pole Plebańskie (EE46 00 i 01).

Lepidium campestre – Archeofit; znaleziony przy torach kolejowych w Wąchocku (EE57 00) i Starachowicach (EE57 12).

Libanotis pyrenaica – Zarośla kserotermiczne na zboczu doliny Kamiennej, ok. 1 km na NW od Kunowa (EE68 13); wapienne zbocze wąwozu ok. 700 m na SE od Kunowa (EE69 20).

Limosella aquatica – Gatunek bardzo rzadki na terenie Wyżyny Małopolskiej. Brzeg podeschniętego stawu, 1 km na SE od Grabowca (EE49 33).

Listera ovata – CHŚ, zarośla na wzgórzu „Duża Bandocha” ok. 2 km na S od Lasocina (FE72 01).

Lithospermum officinale – Murawy kserotermiczne: ok. 500 m na NW od Lasocina (FE62 31); ok. 300 m na NNE od wsi Ciszycza Kolonia (FE52 22).

Nonnea pulla – Murawa kserotermiczna ok. 300 m na S od Kunowa (EE69 20) oraz 250 m na W od wsi Stoki Małe (FE60 03).

Oenothera flaevingina – Epekofit. Tereny kolejowe: Serwituty koło Brodów (EE58 20); Staw Kunowski (EE58 33).

O. hoelscheri – Epekofit. Nieużytek ok. 500 m na SSW od Wesołówki (FE62 02); przy szosie w Wólce Tartowskiej (FE52 30); przydroże we wsi Rzeczków (EE37 00) i Stary Małyszyn (EE48 20); Adamów (EE58 20); tereny kolejowe: Komorniki (EE58 30); Staw Kunowski (EE58 32 i 33); Michałów Miejski (EE57 33).

O. jueterbogensis – Epekofit. Gatunek rzadki w regionie. Tereny kolejowe: w południowej części Starachowic (EE57 22); Staw Kunowski (EE58 33).

O. paradoxa – Epekofit. Przydroże we wsi Gadka (EE47 10).

!Ornithogalum umbellatum – ChŚ; rzadki w regionie. Łąka ok. 1 km na SW od E części wsi Gadka (EE47 20); murawa na piaskach w dolinie rzeki Kamiennej, ok. 1 km na NW od Wąchocka (EE57 00).

Ostericum palustre – ChŚ, gatunek rzadki, zagrożony wyginieciem – kat. EN (CZARNA & ZAŁUSKI 2001), kat. E (ZARZYCKI & SZELĄG 1992). Nowe stanowiska tego taksonu, zlokalizowane są w rowach melioracyjnych, k. wsi Pomorzany oraz 300 m na SEE od wsi Kolonia Pomorzany (łącznie około 40 roślin) (EE37 13); na podmokłych łąkach przy rowach melioracyjnych, ok. 1,5 km na SW, W i NW od Rzecznówka (EE49 13). Stanowiska te znajdują się na południowo-wschodnim kresie zasięgowym tego gatunku w Polsce.

!Petasites albus – Gatunek górski (ZAJĄC 1996); leśne przydroże, oddz. 99 leśn. Klamocha, nadleśn. Lubienia (EE58 12); łąg w dolinie rzeki Świętojanki (rezerwat „Rosochacz”) – oddz. 102 leśn. Ruda, nadleśn. Lubienia (EE58 11). Stanowiska te uzupełniają północną granicę południowej części zasięgu w Polsce.

!P. hybridus – Rów przy osuszonym stawie 250 m na NW od wsi Potoczek (FE51 23).

Petrorhagia prolifera – Suche zbocza na NE i E od Wólki Bałtowskiej (FE50 12 i 13); murawa kserotermiczna, 400 m na SWW od Dorotki (FE52 31); suche przydroża przy szosie z Julianowa do Wesołówki (FE62 01 i 02).

Polygala brachyptera – Murawa kserotermiczna 200 m na SE od Dorotki (FE52 32).

!Potamogeton compressus – Gatunek rzadki na terenie Wyżyny Małopolskiej. Zalew na rzece Kamiennej w Starachowicach (EE57 11); starorzecze Kamiennej koło Wąchocka (EE57 00); zalew na rzece Iłżance w Iłży (EE48 02); staw, ok. 500 m na E od wsi Boria (FE60 03).

!P. obtusifolius – Gatunek rzadki na terenie Wyżyny Małopolskiej. Zalew na rzece Kamiennej w Starachowicach (EE57 11); zalew na rzece Szabasówce w Orłowie (EE36 11); zalew na rzece Iłżance w Iłży (EE48 02); staw, ok. 500 m na E od wsi Boria (FE60 03).

!P. perfoliatus – Staw w wapiennym kamieniołomie koło Wierzbicy (EE37 01); jezioro na rzece Szabasówce – Jastrząb (EE36 02); zalew na rzece Kamiennej w Starachowicach (EE57 11).

!P. pusillus – Staw koło wsi Kolonia Wierzbica (EE37 11); oczko wodne w wapiennym kamieniołomie – Błaziny Górne (EE48 12); rów przy stawie w miejsc. Stanisławów (EE38 10); starorzecze Kamiennej w Czekarzewicach (FE51 13).

Potentilla supina – Gatunek rzadki na Wyżynie Małopolskiej. Nietulisko Fabryczne – przydroże (EE68 03); skraj starorzecza Kamiennej we wsi Kolonia Pętowice (FE51 21); osuszony staw, 250 m na NE od Boguczyny (FE50 33).

Pulmonaria angustifolia – Rzadko. Bór mieszany, oddz. 6 leśn. Polany, nadl. Marcule (EE37 23); dąbrowa k. wsi Maksymilianów (FE60 13).

!P. mollis – Przydrożne zarośla, brzeg grądu u podnóża zbocza doliny Kamiennej, przy drodze między Starachowicami a Wąchockiem (EE57 11). To znajdujące się na zachodnim kresie zasięgowym stanowisko, jest obecnie bardzo zagrożone z powodu rozwoju zabudowań przy owej trasie.

!Ranunculus sardous – Wilgotna łąka przy rzece Hżance we wsi Kolonia Sereczice (EE48 11); podmokła łąka przy rowie, 500 m na SSW od cmentarza w Siennie (FE40 31).

!Rubus laciniatus – Hemiagrofita. Zarośla na brzegu lasu (oddz. 12 leśn. Gadka, obr. Starachowice) przy szkółce leśnej ok. 1 km na S od wsi Gadka (EE47 20). Gatunek jak dotąd nienotowany na Wyżynie Małopolskiej.

Salix starkeana – Gatunek rzadki w regionie. Podmokła łąka, ok. 500 m na SE od wsi Pasztowa Wola – Kolonia (EE49 02).

!Salvia nemorosa – Bardzo rzadko. Tereny kolejowe (w pobliżu dworca PKP) w Starachowicach (EE57 12).

Sambucus ebulus – Bardzo rzadko w terenie badań. Skraj lasku sosnowego, 500 m na SW od Lasocina (FE62 31).

!Saxifraga granulata – Trawiaste zbocze w wąwozie, na N od ruin zamku w Hży (EE48 02).

!Scleranthus polycarpus – Gatunek rzadki w regionie. Murawy na piaskach: ok. 1,5 km na NNE od Pakosławia (EE38 21); przy brzegu lasu, na SW od Osin (EE37 32); przy wsi Zbijów Mały (EE47 00); ok. 500 m na SW od Wesołówki (FE62 02).

Silene chlorantha – Widny zagajnik sosnowy, 200 m na W od wsi Wólka Tarłowska (FE52 30); piaszczyste zbocze, 500 m na W od Stoków Małych (FE60 03); skraj młodnika sosnowego, 600 m na NNW od miejsc. Nowe (FE62 22).

!Taraxacum palustre – Podmokła łąka przy rzece Hżance we wsi Gąsawy Rządowe (EE36 22); mokra łąka przy olszynie – Mirów Stary (EE37 31).

!Telekia speciosa – Epekofita. Gatunek rzadki w regionie. Rumowisko koło Urzędu Miasta w Hży (EE48 02).

Teucrium chamaedrys – Murawy kserotermiczne: 300 m na N i NE od Okołu (obficie) (FE51 21); 250 m na N od wsi Ignacówka (FE51 12).

Trifolium rubens – Zarośla kserotermiczne, 250 m na N od wsi Jelenia Góra (FE60 01); murawa kserotermiczna w Zarzeczcu na SE od Bałtowa (FE50 23).

Trollius europaeus – Wilgotne przydroże w lesie mieszanym, 600 m na N od Michałowa (EE49 03); torfowisko niskie, 500 m na NW od wsi Chałupki (FE61 02).

Veronica austriaca – Murawa kserotermiczna, 300 m na NE od wsi Ciszycy Kolonia (FE52 22).

V. longifolia – Wilgotny rów przy drodze, 250 m na SSE od mostu na skraju Bałtowa (FE50 33); zarośla na brzegu stawu, ok. 500 m na E od miejsc. Boria (FE60 03); wilgotne łąki w dolinie rzeki Kamiennej: Wąchock (EE57 00) i Rudnik (EE58 32).

Viola hirta – Brzeg grądu na zboczu doliny Kamiennej – Krynki Małe (EE58 31).

Viscum album subsp. ***album*** – Pasożyt drzew liściastych: Hża (EE48 02); Pakosław (EE38 30); Błaziny Dolne (EE48 12); Gaworzyna (EE38 21); Pomorzany (EE37 13); Wierzbica (EE37 01); Mirów (EE37 30); Dąbrówka – Warszawska (EE27 32); Michałów (EE49 02 i EE49 03); Pasztowa Wola (EE49 01).

Viscum album subsp. ***austriacum*** – Pasożyt drzew iglastych, głównie sosny: oddz. 13, 14 leśn. Polany, nadleśn. Marcule (EE37 23); Starachowice – park (EE57 12); oddz. 172 leśn. Lipie, obr. Starachowice

(EE57 13); oddz. 19 i 45 leśn. Zębiec, nadleśn. Lubienia (EE58 01); oddz. 103 leśn. Koszary, nadleśn. Marcule (EE48 22); oddz. 53 i 52 leśn. Potoczek, nadleśn. Bałtów (FE51 22).

Wolffia arrhiza – Bardzo rzadko. Staw, ok. 550 m na S od Lemierzy (FE61 00).

Podziękowania. Za oznaczenie bądź potwierdzenie oznaczeń materiałów zielnikowych, pragniemy serdecznie podziękować Panu Profesorowi Krzysztofowi Rostańskiemu, Pani Doktor Eugenii U. Zając oraz Pani Doktor Joannie Zalewskiej-Gałosz.

LITERATURA

- BĄBA W. & KUCHARCZYK M. 2001. *Cypripedium calceolus* L. – Obuwik pospolity. – W: R. KAŹMIERCZAKOWA & K. ZARZYCKI (red.) 2001, Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe, ss. 529–530. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- BRÓZ E. 1990. Lista wymierających i zagrożonych gatunków roślin naczyniowych Krainy Świętokrzyskiej. – Rocz. Świętokrz. **17**: 97–106.
- BRÓZ E., NOBIS M. & PIWOWARCZYK R. 2003. Nowe stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin naczyniowych na Przedgórzu Iłżeckim (Wyżyna Małopolska). – Fragn. Flor. Geobot. Polonica **10**: 13–18.
- CZARNA A. & ZAŁUSKI T. 2001. *Angelica palustris* (Besser) Hoffm. – Starodub łąkowy. – W: R. KAŹMIERCZAKOWA & K. ZARZYCKI (red.) 2001, Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe, ss. 277–279. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- KAŹMIERCZAKOWA R. & ZARZYCKI K. (red.) 2001. Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. ss. 664. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 1995. Vascular plants of Poland – a checklist. – Polish Bot. Stud. Guideb. Ser **15**: 1–303.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. – Wiad. Bot. **22**(3): 145–155.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. ss xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZAJĄC M. 1996. Mountain vascular plants in the Polish Lowlands. – Polish Bot. Stud. **11**: 1–92.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH, (red.), Lista roślin wymierających i zagrożonych w Polsce. Wyd. 2. ss. 87–98. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.

SUMMARY

The paper describes the localities of 108 rare and interesting species of vascular plants found in 2001–2002 on the Iłża Foreland. Many of them are rare in the Małopolska Upland. Nine species are placed on the “red list” of plants in Poland (ZARZYCKI & SZELĄG 1992). The most interesting species are: *Adenophora liliifolia*, *Carex davalliana*, *Cephalanthera damasonium*, *Cypripedium calceolus*, *Dianthus superbus*, *Drosera rotundifolia*, *Eleocharis ovata*, *Epipactis palustris*, *Goodyera repens* and *Ostercicum palustre*.

Przyjęto do druku: 23.10.2003 r.